

УДК 657.633.

L. Kushnir, candidate of economic sciences State Agrarian and Engineering University in Podilya

ACCOUNTING CONTROL OF THE PRODUCTION COST

Abstract. To check the reliability of data recording, the legality of transactions, identifying shortages, violations widely practiced inventory control of raw materials, packaging, finished product. An effective method is to control the processing of raw materials, resulting in the posting establish completeness and correctness of finished goods write-off of raw materials are drawn by a special act. This method is used in cases when checking acts debiting of raw materials for processing exhibit significant excess of standards, the low percentage yields (juices and vegetables, canned goods, etc.)

Production costs vary in composition, economic purpose, a specific gravity in the manufacture and sale of products, dependence on the volume of production and so on. This makes it necessary cost of defined grouping criteria. Depending on the nature of the production costs divided by product and production process stages (shops, allotment). Different cost centers provide their account of the structural units (shops, departments, sections, teams), the centers of responsibility. Expenditures are classified by a number of other factors: the economic elements and items costing, inappropriately, the degree of homogeneity, including the cost method.

Cost of sales consists of the production cost of products sold during the reporting period, unallocated overhead costs and constant of excess production costs. By way of inclusion in the cost of expenses are divided into direct and indirect. The costs of crop production, including a particular type of product that directly included in its cost based on initial documents called straight.

For all types of testing methods are widely used visual control, in the collection of information in the monitoring of production processes, survey jobs, and techniques of economic analysis, including economic and statistical methods in the selection of alternative assessments and forecasting of promising solutions to new technologies and forms organization of production.

Thus, the control process in accounting is the means by which the chief accountant unites labor, materials, technology, information and people to achieve their goals into account before production. Effective control of book production costs of any industry promotes the optimal use of resources, minimizing production costs. Organizational aspects of accounting control can be adjusted at both the state and at the enterprise level. A prerequisite for the proper organization of accounting controls production is efficient cost management, which should provide the greatest economic benefits. Monitoring should provide a unified approach to recording homogeneous business operations, their evaluation and reflection in the accounting registers and reporting costs.

To identify deviations and violations of evidence compared to normative, ie,

using sources such as instructions for accounting and reporting recommendations from planning and production business, a variety of standards of labor and material resources, standards, rules, regulations, legislative documents. In the article the features of control associated with accounting costs. This emphasis on the value of the components that form the magnitude and direction of spending cuts. Accounting and Control act defining the management structure links the company and carried out by accountants with compulsory knowledge of the process.

Keywords: *accounting control, accounting, production costs, production costs.*

Л.А. Кушнір, кандидат економічних наук, доцент ПДАТУ

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА

Проаналізовано особливості контролю, пов'язаного з бухгалтерським обліком витрат виробництва. При цьому наголос робиться на величину складових, що формують величину витрат та напрямки їх скорочення. Облік і контроль виступають визначальними ланками управлінської структури підприємства та здійснюються працівниками бухгалтерії з обов'язковим знанням технологічного процесу.

Ключові слова: *бухгалтерський контроль, бухгалтерський облік, витрати виробництва, собівартість продукції.*

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Бухгалтерський контроль витрат виробництва охоплює сукупність процедур, що проявляються за певного об'єму облікової інформації і спрямовуються на перевірку збереження й примноження власності економічного суб'єкта, раціонального та ощадливого використання фізичного і фінансового капіталу, а також доцільності та законності існування господарських операцій. Кожне виробниче підприємство ставить собі за мету отримання прибутків, які спираються на дієвий контроль витрат.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Дану тематику досліджували вітчизняні вчені: Коцупатрий М.М., Петренко С.М., Бутинець Т.А., Завгородній В.П., Кірейцев Г.Г., Білуха М.Т., Дерій В.А., Гуцаленко Л. В., Марчук У.О. та інші. Однак остаточного вирішення питання визнання обліку і контролю витрат виробництва підпри-

емств в контексті прийняття податкового кодексу України та відповідних внесених змін до положень (стандартів) бухгалтерського обліку не отримали і потребують відповідних напрацювань.

Формулювання цілей статті. Інтеграційні процеси в світовій економіці та міжгалузева глобалізація відносин веде до збільшення кількості можливих альтернатив на всіх рівнях управління виробництвом, до свободи у прийнятті рішень. При цьому важливе значення має економічна доцільність напрямів інвестицій у нові технології чи нову техніку, змін у структурі виробництва й управління тощо. Превалююче значення у вирішенні таких питань має бухгалтерський контроль, основою перевірки якого є оперативність і достовірність витрат.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для перевірки достовірності даних обліку, законності операцій, виявлення нестач, порушень широко практикують контрольні інвентаризації сировини, тари, готової продукції. Ефективним методом є контрольні переробки сировини, в результаті яких встановлюють повноту оприбуткування готової продукції та правильність списання сировини, що оформляють спеціальним актом. Цей метод застосовують у тих випадках, коли при перевірці актів списання сировини на переробку виявляють значні перевищення її норм, низький процент виходу продукції (соки плодоовочеві, консерви тощо).

Витрати на виробництво відрізняються за складом, економічним призначенням, питомою вагою у виготовленні та реалізації продукції, залежністю від обсягу виробництва тощо. Це робить необхідним групування витрат за визначеними ознаками. Залежно від характеру виробництва витрати поділяються за видами продукції та етапами виробничого процесу (стадіями, переділами). Різні місця виникнення витрат передбачають їх облік за структурними підрозділами (цехами, відділами, ділянками, бригадами), центрами відповідальності. Витрати також класифікуються за рядом інших ознак: за економічними елементами та статтями калькуляції, цільовим призначенням, ступенем однорідності, способом включення до собівартості.

Згідно з П(С)БО 16 „Витрати” собівартість реалізованої продукції складається з виробничої собівартості продукції, реалізова-

ної протягом звітного періоду, нерозподілених постійних загально-виробничих витрат та понаднормованих виробничих витрат.

До виробничої собівартості продукції включаються:

- прямі матеріальні витрати;
- прямі витрати на оплату праці;
- інші прямі витрати;
- загальновиробничі витрати.

За способом включення до собівартості витрати поділяються на прямі і непрямі. Витрати на виробництво продукції рослинництва, зокрема окремого виду продукції, які безпосередньо включаються до її собівартості на підставі первинних документів, називаються прямими.

До складу прямих матеріальних витрат відносяться ті, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкта витрат, а саме:

- сировина і матеріали, купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби, інші матеріальні витрати;
- витрати на оплату праці: заробітна плата та інші виплати робітникам, зайнятим на виробництві продукції;
- інші виробничі витрати: відрахування на соціальні заходи, плата за оренду земельних і майнових паїв, амортизацію тощо.

Підприємство може самостійно встановлювати перелік і склад змінних та постійних витрат і обирати методику розподілу змінних загальновиробничих витрат, виходячи зі специфіки своєї діяльності. Обрану базу розподілу накладних витрат зазначають в примітках до фінансової звітності та в наказі про облікову політику підприємства.

Не включаються до виробничої собівартості і списуються на витрати періоду, в якому вони були здійснені, наступні витрати:

- понаднормативні відходи;
- витрати на зберігання, крім тих, які безпосередньо необхідні у виробничому процесі, що передував наступній стадії виробництва;
- адміністративні накладні витрати;
- витрати на збут.

Випуск продукції, яка буде реалізована, і одержання прибутку

є головною метою виробничої діяльності підприємства. Виробничі процеси – це другий етап виробництва. Характерною особливістю цього етапу, як центрального у виробничій системі, є формування витрат на виробництво продукції рослинництва.

Облік витрат на виробництво продукції організовується з метою розподілу витрат на кожен окрему операцію або кожен окремий продукт, що необхідно для оцінки запасів і визначення фінансового результату.

Завдання обліку витрат на виробництво продукції полягає в накопиченні витрат, яке досягається шляхом зведених даних для обчислення собівартості одиниці продукції.

Метою зведення даних в системі накопичення витрат є встановлення величини витрат по двох головних об'єктах – продукції (для оцінки вартості запасу) і центрах відповідальності (з метою контролю за рівнем витрат). Таким чином, система обліку виробничих витрат – це сумування витрат за центрами відповідальності і розподіл цих витрат на калькуляційну одиницю.

Там, де поточний облік витрат ведеться не окремо по кожному об'єкту калькуляції, а в цілому (наприклад, за групами однорідних виробів), виникає необхідність позасистемного розподілу витрат в межах кожної групи виробів між окремими видами продукції, що входять до даної групи.

Основною метою обліку виробництва є своєчасне, повне, вірогідне відображення фактичного розміру і складу та контроль за використанням усіх видів виробничих ресурсів, а також обсягу виробленої продукції в натуральних та грошових вимірниках. З формулювання мети можна визначити додаткові завдання обліку виробництва продукції:

- визначення складу та розмежування виробничих витрат за їх економічним змістом, місцем прикладення, елементами, статтями обліку, суміжними періодами та іншими ознаками, передбаченими відповідними стандартами бухгалтерського обліку;

- своєчасне та повне відображення виготовленої продукції;

- встановлення фактичного рівня собівартості одиниці продукції відповідно до затверджених положень та порівняння його з нормативним, розрахунковим та рівнем ринкових цін;

– формування відповідної інформації про обсяг витрат та виготовленої продукції в передбаченій системі документів, облікових реєстрів та звітності.

Щоб виконати ці завдання, обліковим працівникам необхідно чітко знати Положення (стандарти) бухгалтерського обліку та загальноприйняту класифікацію витрат. Адже в процесі своєї професійної діяльності та певних процедур з перевірки правильності записів господарських операцій і явищ бухгалтери, самі того не бажаючи, є безпосередньо дотичні до контролю діяльності підприємства. Тим самим вони запобігають не тільки механічним помилкам, неточностям, забудькуватості, але й зловживанням, які часто мають місце у структурних підрозділах та й в цілому на підприємстві.

Контроль виробничої діяльності здійснюють на підставі ряду документальних джерел, а саме:

- річних звітів;
- бізнес-планів;
- договорів з виробничими підрозділами;
- первинних документів з обліку робіт, виробничих витрат і оприбуткування продукції (облікових листів праці і виконаних робіт, дорожніх листів вантажного автомобіля (трактора), актів на списання насіння та садивного матеріалу, актів на списання мінеральних добрив, відомостей витрат кормів, актів на оприбуткування приплоду тварин, щоденників надходження продукції з поля та ін.);
- статистичної звітності;
- даних агротехнічного, зооветеринарного обліку та ін.

Одним із основних джерел перевірки є нормативна база, а саме:

- Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність України»;
- П(С)БО 15 «Дохід»;
- П(С)БО 16 «Витрати»;
- П(С)БО 9 «Запаси»;
- П(С)БО 7 «Основні засоби» та ін.

Контроль виробничої діяльності здійснюють не тільки на підставі річних звітів, планів економічного і соціального розвитку,

договорів на виконання госпрозрахункових завдань, виробничих звітів, журналу, первинних документів з обліку робіт, виробничих витрат і оприбуткування продукції, статистичної звітності, а й даних оперативного, зооветеринарного, агротехнічного обліку та ін.

За всіх видів перевірки широко використовують прийоми візуального контролю, тобто збір інформації в процесі спостереження за виробничими процесами, обстеження робочих місць, а також прийоми економічного аналізу, в тому числі економіко-статистичні методи при виборі альтернативних оцінок і прогнозуванні перспективних рішень щодо нових технологій та форм організації виробництва.

Для виявлення відхилень та порушень фактичні дані порівнюють із нормативними, тобто використовують такі джерела, як інструкції з ведення обліку і складання звітності, рекомендації з планування виробничої й комерційної діяльності, різноманітні нормативи використання трудових і матеріальних ресурсів, стандарти, правила, положення, законодавчі документи.

Окрім того, як наголошують Л.В. Гуцаленко і М.М. Коцупатрий, під час контролю доцільно практикувати проведення лабораторних аналізів, які дають змогу перевірити якість продукції та сировини, а також виявити факти порушення рецептури виготовлення продукції внаслідок недовкладення продуктів (цукор, олія, прянощі тощо) і привласнення їх. Ретельно перевіряють первинний облік приймання на переробку власної, дачальницької, закупленої у населення та інших господарствах сировини [2, с. 69].

Яценко С.М. зазначає, що внутрішньогосподарський контроль уможливорює виявлення відхилень виробництва від правового та іншого нормативного регулювання, нормування, бюджетування та прийняття на цій основі відповідних управлінських рішень. Отже, внутрішньогосподарський контроль посідає важливе місце в системі обліку та є незамінним засобом її ефективного функціонування на всіх рівнях, починаючи від господарського суб'єкта [5, с. 14].

Будова системи внутрішньогосподарського контролю сучасного виробництва на підприємстві має відповідати його умовам

господарювання та забезпечити розвиток на макро- та мікрорівні. Дієвість внутрішньогосподарського контролю за виробництвом забезпечується за умови ефективного використання організаційно-управлінських актів підприємства, в тому числі тих, що регламентують організацію і методику його проведення [3, с. 64].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, контрольний процес в бухгалтерії є засобом, за допомогою якого головний бухгалтер об'єднує трудові ресурси, матеріали, технологію, інформацію і людей для досягнення поставлених цілей перед обліком виробництва. Ефективна організація бухгалтерського контролю витрат виробництва будь-якої галузі сприяє оптимальному використанню ресурсів, мінімізує витрати виробництва. Організаційні моменти бухгалтерського контролю можуть регулюватися як на рівні держави, так і на рівні підприємства. Передумовою правильної організації бухгалтерського контролю виробництва є оперативне управління витратами, яке повинне забезпечити найбільші економічні вигоди. Контроль повинен забезпечити єдиний підхід до відображення в обліку однорідних господарських операцій, їх оцінки та відображення в регістрах бухгалтерського обліку і звітності з витрат виробництва.

Список використаних джерел

1. Бутинець Т.А. Організаційні підходи до формування системи внутрішнього контролю / Т.А. Бутинець // Вісник ЖДТУ / Економічні науки. – 2013. – № 1(63). – С. 12.
2. Гуцаленко Л.В. Внутрішньогосподарський контроль. [Текст]: навч. посіб. / Л.В. Гуцаленко, М.М. Коцупатрий, У.О. Марчук – К.: «Центр учбової літератури», 2014. – 496 с.
3. Коцупатрий М.М. Внутрішньогосподарський контроль в управлінні діяльністю сільськогосподарських підприємств: Монографія / М.М. Коцупатрий, У.О. Марчук. – Вінниця: ПП «ТД «Едельвейс і К», 2014. – 268 с.
4. Петренко С.М. Внутрішній контроль діяльності підприємств і його інформаційне забезпечення: теорія, методологія, організація: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора економічних наук / С.М. Петренко. – К., 2010. – 36 с.

5. Яценко С.Н. Внутрихозяйственный контроль в организациях алкогольной промышленности : автореф. дис. на соиск. учен. степени канд. экон. наук: спец. 08.00.12 «Бухгалтерский учет, статистика» / С. Н. Яценко. – М., 2007. – 24 с.

Аннотация. Проанализированы особенности контроля, связанного с бухгалтерским учетом затрат производства. При этом ударение делается на величину составляющих размер издержек и пути их сокращения. Учет и контроль выступают основными звеньями управленческой структуры предприятия и осуществляются работниками бухгалтерии с обязательным знанием технологического процесса.

Ключевые слова: бухгалтерский контроль, бухгалтерский учет, затраты производства, себестоимость продукции.